

Roks remissvar på Ds 2012:52 om Sveriges tillträde till Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet samt vissa frågor om kontaktförbud avseende gemensam bostad

Synpunkter från Roks, Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige

Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige, Roks, är en feministisk organisation vars uppgift det är att synliggöra och motverka mäns och killars våld mot kvinnor, tjejer och barn. Vårt mål är att bidra till en förbättring av kvinnors livsvillkor. Roks arbetar för att synliggöra sambanden mellan kön, makt och våld samt öka kunskapen och kompetensen i dessa frågor såväl inom som utom organisationen. För Roks innefattar mäns våld mot kvinnor utsatthet för fysisk och psykisk misshandel, pornografi, prostitution, sexuellt våld och trakasserier.

Roks ser att mäns våld kan drabba alla kvinnor, men också att kvinnors livsvillkor och livsrum kan variera beroende av etnicitet, social tillhörighet, ålder, sexualitet, funktionshinder och missbruk. Därför är det nödvändigt att belysa både de erfarenheter som skiljer och de som förenar kvinnor. Roks uppmärksammar att mäns våld mot kvinnor även drabbar barn som lever i våldets närhet. Vi vill därför synliggöra barnens situation och bidra till en förbättring av deras livsvillkor.

Kärnan i Roks verksamhet är stödet till lokala kvinno- och tjejjourer i deras utveckling och arbete för kvinnor, tjejer och barn som är utsatta för mäns våld.

Sammanfattande synpunkter

Promemorian innehåller en analys av konventionen och de åtgärder som krävs för att Sverige ska leva upp till de åtaganden som en anslutning innebär.

På många områden är åtgärder vidtagna för att uppfylla konventionens krav, på några områden föreslår man ändringar i befintlig lagstiftning såsom Stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap, Stärkt skydd för kvinnor och barn i rättens gränsland samt i lagen om kontaktförbud i egna hemmet. Vi ser mycket positivt på de föreslagna ändringarna som Roks som organisation har varit drivande i under lång tid. Inom vissa områden ser vi

fortfarande en diskrepans mellan vad regeringen säger fungerar och vad som faktiskt gör det.

Övergripande synpunkter

4.1.2 Statens tillbörliga aktsamhet

Vi vill påtala brister inom ett flertal områden, bland annat samordningen mellan myndigheter. Bristande samordning kan få katastrofala följder, i flera fall där kvinnan faktiskt har blivit mördad eftersom de olika instanserna inte kommunicerat om faran. Vi ser att, även om det förbättrats, det fortfarande finns stora luckor i samordningen.

4.2.3 Datainsamling och forskning

Det behövs en större differentiering i statistiken. Det är glädjande att Roks förslag till att tillsätta en haverikommission för varje kvinna som dödsats av närstående man fått gehör. Vi är dock fundersamma över Socialstyrelsens (som fått uppdraget) sätt att genomföra dessa. Att avidentifiera och klumpa ihop fallen samt redovisa så sent som om två år är ett beslut som Roks inte anser gagnar kvinnor och barn. Det behövs en utredning för varje enskilt dödsfall för att kunna spåra vad som brustit (eller inte brustit) i myndigheternas agerande.

5.2 Allmänna skyldigheter att förebygga våld

Sverige klarar inte att uppfylla de goda intentioner som ändå finns. Allt ska ske i projektform som tar slut och då försvinner ofta den kompetens som byggts upp.

Man fokuserar på särskilda grupper trots att vi vet att den absoluta majoriteten av kvinnor som far illa av mäns våld inte tillhör någon särskild grupp.

5.4 Utbildningsinsatser

Det är ett problem att högskolornas självständighet gentemot staten gör att mäns våld mot kvinnor inte är ett obligatoriskt ämne på de linjer som med största säkerhet kommer att komma i kontakt med denna problematik. Kvinnojourerna/tjejjourerna inom Roks kan vittna om hur detta drabbar kvinnor/tjejer.

5.5 Behandling av våldsutövare

Vi instämmer inte helt i utredningens slutsats om Socialstyrelsens utvärdering. Där går det inte att dra några slutsatser eftersom många av männen inte avslutade behandlingen. Forskning och tidigare utvärderingar i andra länder (ex. Irland) visar liten eller ingen effekt. Även ATV (Alternativ till Vold) är osäkra på att behandling får någon långsiktig effekt.

6.1 Skydd och stöd för brottsoffer

Diskrepansen mellan lag och verklighet finns. Samarbetet som stadgas lämnar mycket för övrigt att önska. Vi ser ofta att kvinnor och barn som

utsatts för mäns våld, inte får sina rättigheter tillgodosedda inom rättsväsendet. De har då inte heller det förtroendet för myndigheterna som konventionen talar om.

6.3 Allmänna och specialiserade stödtjänster

Roks välkomnar skrivningen ”specialiserade stödtjänster för kvinnor”

6.5 Skyddat boende

Bra att konventionen säger att parterna ska tillhandahålla lämpliga och lättillgängliga skyddade boenden i tillräckligt antal. Bra att det är specificerat att det skall vara specialiserade boenden och inte boenden i allmänhet. Roks anser inte Sverige uppfyller konventionen i denna del. Roks instämmer inte i att studien från 2012 (Socialstyrelsens) stämmer.

6.8 Skydd och hjälp till barn som bevittnat våld

Roks jourer ser alltför ofta att trots att barnkonventionen ska gälla så följs inte detta (Roks skrifter 2011). I praktiken har Sverige långt att gå innan kvinnor och barn får det skydd som det stadgas om.

7.3 Vårdnad, umgänge och säkerhet

Barnens bästa beaktas inte i den utsträckning man kan kräva. Lagens skrivning följs i många fall inte i praktiken. 6kap 2§ om barnets bästa beaktas inte alltid av socialtjänst och domstolar. Barn som sett sin mamma bli slagen blir inte skyddade per automatik, § 2 står i konflikt med § 2a).

Enligt konventionen ska förekomsten av våld beaktas vid alla beslut som rör vårdnad och umgänge. Detta stämmer väl överens med som sägs i förarbetena till FB (Föräldrabalken).

7.4 Tvångsäktenskap

Vad som skrivs i artikel 32 är bra. Vi anser att man ska upphäva 2 kap. § 1 och 15 kap. § 1. Alla äktenskap som ingås av någon under 18 år ska vara ogiltiga enligt Barnkonventionen. Där beaktas man som barn upp till 18 år.

8.12 Domsrätt

Kravet på dubbel straffbarhet anser vi ska tas bort när det gäller prostitution. Vi vill att Sverige följer Norges exempel. Prostitution är ett brott mot en person, oftast kvinna, som befinner sig i ett utsatt läge. Detta utnyttjande är lika förkastligt oavsett om det sker i Sverige eller utomlands. Då många köp av sexuell tjänst äger rum utanför Sveriges gränser menar vi att det är problematiskt att ha en normgivande lag på territoriell grund. Genom att vi istället gör det möjligt för svensk domstol att döma för sexköpsbrott begångna av medborgare i utlandet minskas även risken att prostitutionen (sexköparna) exporteras till andra länder.

10.1 Upphållstillstånd

Roks har i två rapporter visat på hur kvinnor som ”importerats” av män i Sverige farit illa av den s.k två årsregeln. Kvinnor som farit illa av männen, misshandlats, våldtagits och hotats måste stanna hos mannen i praktiken i

upp till tre år innan de kan räkna med att få permanent uppehållstillstånd. Kvinnojourerna har under en lång tid visat på kvinnornas utsatthet och vi anser att två årsregeln ska tas bort. Argumentet att det annars skulle förekomma skenäktenskap håller inte; de äktenskapen kommer att fortsätta oavsett.

12.4 Kontaktförbud avseende gemensam bostad

Det är bra att man tar bort skrivningen om "påtaglig risk". Den skrivningen har inneburit att lagens intentioner inte har kunnat uppfyllas. Åklagare har valt att sällan utnyttja sig av lagen vilket har fått till följd att väldigt få sådana kontaktförbud har utfärdats. På så sätt har en bra lag urholkats till följd att kvinnor och barn har fortsatt fått fly sitt hem och den man/pappa som utsatt dem för hot om våld kunnat kvar i hemmet.

Att möjligheten som anges på sidan 244 finns, det vill säga att kvinnan och barnen kan få tillflykt på en kvinnojour, får inte innebära att polis och åklagare inte griper in akut. Att måsta fly från sitt hem innebär ett trauma både för kvinnan och barnen. Mannen kan fortsätta att bo hemma och förstöra saker och hindra kvinnan och barnen att få leva ett normalt liv. Integritetskränkningen för mannen att plockas från sitt hem av myndigheterna kan inte vara större än för kvinnan och barnen att få fly i skräck och tillika bli av med sin trygghet av skola, kompisar och sitt eget hem.

Justitieminister Tomas Bodström uttryckte detta i en intervju i Folket i september 2003: " Förövaren, oftast mannen, har stannat kvar i det gemensamma boet, bestämt och förfogat över de gemensamma ägodelarna. Kvinnan och barnen har tillfälligt blivit inkvarterade hos släktingar eller vänner. Ofta har kvinnojouren gett dem en plats att sova över natten (snarare mycket längre än så, Roks anmärkning).

Men nu, äntligen, kan kvinnan och barnen stanna kvar i bostaden. En ny lag trädde i kraft i Sverige i måndags den 1 september, som innebär att den person som riskerar att utsättas för våld inte ska behöva fly från sin bostad för att skydda sig. Det är förövaren – mannen som ska hindras att begå brott mot kvinnan och därmed beläggas med besöksförbud för den gemensamma bostaden."

I detta ärende har ordförande Angela Beausang beslutat.

Stockholm den 2013-02-25

Angela Beausang
Ordförande Roks